ROCZNIKI POLSKIEGO TOWARZYSTWA MATEMATYCZNEGO
Seria II: WIADOMOŚCI MATEMATYCZNE XXVI (1984)

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

KAZIMIERZ SZAŁAJKO (Gliwice)

Wspomnienia o Kole Matematyczno-Fizycznym Studentów Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie

Zacznę te wspomnienia od przypomnienia topografii terenu. Główny gmach Uniwersytetu Jana Kazimierza mieścił się przy ul. Marszałkowskiej, na skraju parku Kościuszki. Miały tam siedzibę władze Uniwersytetu, a więc rektor, dziekani, urzędy, częściowo Wydział Prawa, katedry filozofii, Wydział Teologiczny i częściowo Wydział Humanistyczny. Były tam również sale wykładowe, a wśród nich jedna z największych, sala Kopernika, w której odbywały się niektóre wykłady dla studentów matematyki i fizyki, w szczególności wykłady filozofii i logiki prof. Kazimierza Ajdukiewicza, kierownika jednej z dwóch katedr filozofii na Wydziale Humanistycznym. W pięknej auli głównego gmachu odbywały się inauguracje roku akademickiego.

Ulicami Słowackiego, Ossolińskich i kilkoma innymi mniejszymi dochodziło się do pl. Fredry, przy którym blisko siebie znajdowały się dwie kawiarnie, „Roma" i słynna później w świecie matematycznym „Kawiarnia Szkocka". Po przeciwnej stronie pl. Fredry wchodziło się na ul. św. Mikołaja, przy której na niewielkim wzgórzu obok kościoła św. Mikołaja stał stary gmach Uniwersytetu, zwany popularnie „starym uniwerkiem". Tutaj z klatki schodowej na pierwszym piętrze szło się korytarzem obok dwóch sal wykładowych „matematycznych" do prostopadłego do niego długiego korytarza, z którego już bezpośrednio wchodziło się do pomieszczeń używanych przez profesorów i studentów matematyki. W narożnym pokoju znajdował się gabinet profesora Eustachego Żylińskiego, kierownika Katedry Matematyki A, obok był pokój asystentów z biblioteką matematyczną, zawierającą dość duży księgozbiór, następnie w amfilapzie czytelnia studencka, dalej czytelnia czasopism i gabinet profesora Stanisława Ruziewicza, kierownika Katedry Matematyki D. Dalej były dwa gabinety, profesora Stefana Banacha, kierownika Katedry Matematyki C, i profesora Hugona Steinhausa, kierownika Katedry Matematyki B. Gabinety profesorów Żylińskiego i Ruziewicza miały bezpośrednie

wejścia z korytarza, natomiast do gabinetów profesorów Banacha i Steinhausa wchodziło się z korytarza przez mały wspólny przedpokój. Na drugim piętrze jeden czy dwa pokoje przeznaczono dla docentów. I to było wszystko, czym dysponowała matematyka na Uniwersytecie Lwowskim ze swoimi czterema katedrami.

W budynku, o którym mowa, znajdowały się również sale wykładowe i inne katedry Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego. Dwie sale na pierwszym piętrze były przeznaczone specjalnie na wykłady z matematyki zarówno dla studentów matematyki, jak i fizyki i astronomii. Na drugim piętrze mieściła się sala wykładowa nr 14, największa na „Starym Uniwersytecie", gdzie odbywały się między innymi wykłady filozofii profesora Kazimierza Twardowskiego, cieszące się ogromnym zainteresowaniem nie tylko studentów, ale i słuchaczy „z miasta". W tej sali wykładał też profesor Leon Chwistek, przybyły z Krakowa do Lwowa. Jego wykłady miały również duże powodzenie.

W bliskim sąsiedztwie starego budynku Uniwersytetu, a mianowicie przy ul. Długosza, bocznej ul. św. Mikołaja, znajdowały się budynki fizyki i chemii, a przy ul. Maurycego Mochnackiego, z drugiej strony starego gmachu, była biblioteka uniwersytecka z wielkim napisem na frontonie: ARS LONGA, VITA BREVIS. Między ulicami Mochnackiego, Mikołaja i Długosza był ogród botaniczny, w części dostępny również jako park, miejsce spacerów studentów Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego.

Trudno mi dziś ustalić datę powstania Koła Matematyczno-Fizycznego Studentów Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Przypuszczam, że był to rok 1922 (I Zjazd Kół Matematyczno-Fizycznych odbył się prawdopodobnie w roku 1923), ale dopiero od roku 1926 mogę zacząć moje opowiadanie o Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Jana Kazimierza, o studentach matematyki, fizyki i astronomii tego Wydziału i o Kole MF SUJK, w którym koncentrowało się w dużej mierze studenckie życie naukowe i towarzyskie.

W roku akademickim 1926/27, gdy rektorem Uniwersytetu był botanik, prof. Seweryn Krzemieniewski, został wprowadzony system magisterski studiów wyższych. W realizacji szerszego programu studiów matematycznych dużą pomocą była wspólna dla wszystkich czterech katedr matematyki biblioteka matematyczna i czytelnia studencka, tworzące razem tzw. seminarium matematyczne. W seminarium matematycznym można było praktycznie przez cały dzień przebywać i korzystać z książek wypożyczanych przez asystentów i stażystów, dyżurujących w sąsiednim pokoju w godz. 8–13 i 15–20. Dyżurni asystenci udzielali również konsultacji. O wypożyczaniu książek do domu nie mogło być mowy. Co więcej, podwójnych egzemplarzy podręczników albo nie było wcale, albo było

ich bardzo mało, tak że musiało się przychodzić do czytelni zawczasu, aby dostać potrzebną książkę. Czytelnia miała zawsze dużą frekwencję, gdyż w większości przypadków dawała jedyną możliwość studiowania z podręczników. Przez pokój czytelni studenckiej przechodziło się do pokoju asystentów, a po przeciwnej stronie — do czytelni czasopism. Tu mieściła się biblioteka czasopism, które były wyłożone na otwartych półkach. Z czytelni czasopism korzystali głównie pracownicy naukowi i starsi studenci przygotowujący prace dyplomowe. W czytelni czasopism odbywały się także seminaria oraz posiedzenia naukowe Polskiego Towarzystwa Matematycznego.

Codziennie w przerwie obiadowej, tj. w godz. 13-15, urzędowało w czytelni studenckiej Koło Matematyczne–Fizyczne Studentów UJK. W tych godzinach był to więc lokal Koła. Stało tam kilka szaf stanowiących własność Koła i mieszczących jego dokumenty i archiwum, bibliotekę oraz magazyn skryptów i książek przeznaczonych na sprzedaż. Największym zainteresowaniem członków Koła cieszyła się biblioteka, która już w początkach działalności była nieźle zaopatrzona. Była ona (co należy z naciskiem podkreślić) dużą pomocą dla studentów, gdyż zawierała najczęściej używane podstawowe podręczniki, i to w kilku egzemplarzach, które można było pożyczać do domu na okres do jednego miesiąca. Stanowiła więc dobre uzupełnienie seminarium matematycznego z jego biblioteką. Na drugim miejscu pod względem stopnia zainteresowania członków Koła była komisja wydawnicza, do której zadań należało wydawanie skryptów, sprzedaż skryptów własnych lub wydanych przez inne koła oraz sprzedaż antykwaryczna i komisowa podręczników.

Do Koła Matematyczno-Fizycznego mógł należeć każdy student matematyki, fizyki i astronomii. Przy przyjęciu wymagano własnoręcznie napisanej deklaracji potwierdzonej przez dwóch członków Koła. Nie trzeba było specjalnie zachęcać do wpisywania się do Koła, gdyż korzyści z przynależności do niego były widoczne, a zobowiązania niewielkie. O istnieniu Koła, jego agendach i przywilejach oraz obowiązkach jego członków informował wstępujących na studia zarząd Koła: do działalności zarządu należało organizowanie komisji informacyjnej co roku w okresie wpisów, która to komisja urzędowała w głównym gmachu Uniwersytetu przy ul. Marszałkowskiej. Jej zadaniem było również informowanie nowo wstępujących o sposobie wpisu, wyborze wykładów i ćwiczeń i o innych sprawach związanych ze studiami. Co więcej, w dziekanacie nie przyjęto wpisu, jeżeli nie było na karcie wpisowej pieczątki Koła potwierdzającej odbycie konsultacji. Stanowiło to dużą pomoc dla kierowniczki dziekanatu i było przez nią mile widziane. Co roku Koło urządzało również zebranie informacyjne dla nowo wstępujących w celu zapoznania ich ze sposobem studiowania. Na każdym takim zebraniu był referat

któregoś z profesorów lub docentów, na zmianę z fizyki i matematyki. Pamiętny był piękny wykład docenta Stanisława Mazura o studiach matematyki, a także wykład adiunkta dra Mariana Puchalika*([1]) o studiach fizyki.

Działalnością Koła kierował Zarząd, wybierany na jeden rok przez Walne Zgromadzenie, które odbywało się każdorazowo w styczniu. W skład Zarządu wchodzili: prezes, dwóch wiceprezesów (czasem tylko jeden), sekretarz, skarbnik, dwóch bibliotekarzy i dwóch członków komisji wydawniczej. Komisja rewizyjna składała się z trzech członków. Opiekunem Koła był kurator powoływany przez Senat Akademicki. Był nim zawsze profesor matematyki, fizyki lub astronomii. W okresie 1930–1939 kuratorami Koła byli profesorowie: Stefan Banach, Stanisław Loria*, Eugeniusz Rybka*, Eustachy Żyliński.

Jednym z pierwszych prezesów Koła, przez dwie kadencje w latach 1927–1929, był Walenty Szpunar*. Był on fizykiem i astronomem, potem ukończył geodezję na Politechnice Lwowskiej. Członkami Zarządu w pierwszej kadencji byli między innymi Józef Meder* i Jan Przemski*. Do Zarządu w drugiej kadencji weszli, oprócz Walentego Szpunara jako prezesa, sekretarze — Zofia Kratochwilówna i Lubomira Troszkiewiczówna*, bibliotekarze — Józef Marszał i Józef Szpilecki*, członek komisji rewizyjnej — Józef Meder oraz m. in. Józef Lewandowski, Jan Przemski, Szczęsny Gnatowski*, Stefan Bator.

Na rok 1930 prezesem wybrano Jana Przemskiego, sekretarzem Marię Łuczkiewicz, bibliotekarzami Józefa Szpileckiego i Jana Ćwierza, członkami komisji wydawniczej Stefana Kluza i Lubomirę Troszkiewicz, pozostałymi członkami Zarządu Szczęsnego Gnatowskiego i Franciszka Petelę*. Członkiem Koła był w tym czasie Adam Wachułka*.

W latach 1931–1933, a więc przez trzy kolejne kadencje, prezesem Koła był Józef Szpilecki. W skład zarządu w pierwszej kadencji wchodzili: sekretarze — Bogusława Dohnalek* i Bogumiła Kozakówna*, członkowie Zarządu — Władysław Szombara*, Kazimierz Morozowicz, Zdzisław Dąbrowski* i inni, komisja rewizyjna — Jan Przemski, Lubomira Troszkiewicz. Na rok 1932 do zarządu Koła weszli: sekretarz — Bogusława Dohnalek, członkowie — Władysław Szombara, Helena Sadowska, Zdzisław Dąbrowski, komisja rewizyjna — Bogumiła Kozakówna.

A oto główne kierunki działalności Koła i jego zarządów w okresie do roku 1933. Zacznijmy od działalności wydawniczej. Jeden z pierwszych skryptów wydanych przez Koło Matematyczno-Fizyczne Studentów UJK miał następującą stronę tytułową:

([1]) Nazwiska opatrzone gwiazdką można znaleźć w wykazie na końcu artykułu wraz z krótką notką informacyjną. Nazwiska bez gwiazdki są bądź powszechnie znane, bądź autorowi nie udało się ustalić późniejszych ich losów.

Koło Matematyczno-Fizyczne Studentów UJK
PODSTAWY GEOMETRII
Prof. dr Hugo Steinhaus
Lwów 1925
Z zapomogi Min. W. R. i O. P.

Inną ważną pozycją wydawniczą Koła Matematyczno-Fizycznego Studentów UJK był również skrypt prof. H. Steinhausa pt. *Szeregi Fouriera* (opracowany na podstawie wykładów autora w roku 1928/29 przez Józefa Schreiera i Marcelego Starka). Skrypt liczący 134 strony tekstu, 4 strony erraty i spis rzeczy, jest pisany ręcznie dobrze czytelnym pismem kaligraficznym. W owych czasach wszystkie skrypty były pisane ręcznie i odbijane techniką litograficzną. Maszyny do pisania były wówczas rzadkością.

Koło wydało jeszcze kilka innych skryptów, a mianowicie: *Wstęp do arytmetyki teoretycznej* (według wykładów prof. E. Żylińskiego opracował Marceli Stark), dwa skrypty prof. H. Steinhausa: *Wstęp do analizy i geometrii*, *Całka Lebesgue'a* i skrypt prof. S. Ruziewicza: *Teoria liczb*.

Główną przeszkodą w działalności wydawniczej Koła był brak pieniędzy spowodowany dużymi trudnościami z otrzymywaniem subwencji. Komisja wydawnicza sprzedawała swym członkom zarówno skrypty własne, jak i wydane przez inne koła matematyczno-fizyczne, prowadziła również sprzedaż antykwaryczną i komisową. Działalność na tym polu była więc dość ożywiona, a dochód przeznaczano na zakup książek do biblioteki.

Działalność naukowa kół studenckich przejawiała się głównie na zjazdach kół matematyczno-fizycznych i astronomicznych, które odbywały się corocznie, kolejno w siedzibach poszczególnych kół, a było tych kół pięć: krakowskie, lwowskie, poznańskie, warszawskie i wileńskie. Do stałego programu zjazdu należało Walne Zebranie, na którym wybierano wspólny zarząd urzędujący w Warszawie, oraz sesje naukowe, na których referaty wygłaszali głównie pracownicy naukowi: profesorowie, docenci i asystenci. Nieodłączną częścią programu zjazdu były imprezy dodatkowe, jak wycieczki, wspólna fotografia i obowiązkowo herbatka.

Oto niektóre zjazdy. W dniach 26–29 maja 1928 roku odbył się VI Zjazd w Wilnie. Ze Lwowa brał w nim udział między innymi późniejszy prezes Koła Matematyczno-Fizycznego Studentów UJK Jan Przemski. W maju 1929 roku Poznań gościł „VII Ogólnopolski Zjazd Kół Matematyczno-Fizycznych i Astronomicznych Polskich Uczelni Akademickich". IX Zjazd Kół Matematyczno-Fizycznych i Astronomicznych odbył się we Lwowie w dniach 24–26 maja 1931 r. Liczba uczestników tego Zjazdu była znaczna, o czym świadczy wspólna fotografia uczestników wykonana w pobliżu Katedry Fizyki przy ul. Długosza (a więc niedaleko starego gmachu Uniwersytetu). Na tym zdjęciu widzimy między innymi profesora

fizyki Politechniki Lwowskiej Tadeusza Malarskiego, zoologa prof. Benedykta Fulińskiego, prof. Leona Chwistka, prof. Stefana Banacha, geologa prof. Wojciecha Rogalę, prof. Stanisława Lorię, prof. Kazimierza Kuratowskiego, doc. Stefana Kaczmarza, doc. Juliusza Schaudera i oczywiście wielu studentów i młodszych pracowników naukowych, wśród nich Marcelego Starka i Włodzimierza Zonna*. Na tym zjeździe był również Edward Szpilrajn (Marczewski*). W dniach 5–8 maja 1932 r. odbył się w Warszawie X Zjazd, a w dniach 25–28 maja 1933 r. w Wilnie XI Zjazd. W dniach 12–13 maja 1936 r. odbył się w Warszawie Zjazd Kół, na którym obchodzono jubileusz Koła Warszawskiego. Delegatem Koła Lwowskiego był późniejszy prezes Koła Matematyczno-Fizycznego Studentów UJK Józef Jarymowicz*.

Charakterystyczną cechą Koła Lwowskiego była ożywiona działalność towarzyska, nie bez znaczenia dla życia naukowego studentów. Z inicjatywy Zarządu Koła za prezesury Jana Przemskiego została urządzona pierwsza „herbatka" towarzyska Koła, która następnie stała się tradycją i odbywała się co najmniej raz w roku. Herbatki były urządzane na zasadzie składkowej, stronę kulinarną obejmowały koleżanki, często przy wydatnej pomocy Pań Profesorowych. Po oficjalnej części z powitaniem zaproszonych gości i przemówieniami odbywała się całonocna zabawa. Organizatorami zabaw (wodzirejami) byli między innymi Bolesław Matuła* i Franciszek Petela. Herbatki odbywały się zwykle w Czytelni Akademickiej w domu akademickim przy ul. Łozińskiego (zwanym popularnie „Łozińcem"). Ulica Łozińskiego łączyła pl. Fredry z ul. Piłsudskiego. Dochodziło się do niej obok Kawiarni Szkockiej. Pierwsza herbatka odbyła się w karnawale 9 lutego 1930 r. z udziałem między innymi profesorów Stefana Banacha, Eustachego Żylińskiego i Włodzimierza Stożka oraz docenta Władysława Nikliborca.

Do imprez, które również stały się tradycją, należały wycieczki Koła do bliższych i dalszych okolic Lwowa. Już dość wczesną wiosną w niejedną niedzielę wyruszała wycieczka Koła, najczęściej tramwajem do rogatki, a dalej pieszo. Czasem korzystano z dojazdu koleją, a nieraz także furmankami. Wycieczki te cieszyły się, zwłaszcza w początkowym okresie, powodzeniem u profesorów, którzy nie ograniczali się tylko do obecności, ale brali również udział w imprezach rozrywkowych organizowanych na tych wycieczkach. W latach 1931–1933 stale uczestniczył w wycieczkach prof. Banach, który w tym okresie był kuratorem Koła. Do uczestników wycieczek należał również prof. Steinhaus.

W roku 1933 skład Zarządu Koła był następujący: prezes — Józef Szpilecki, jeden z wiceprezesów — Kazimierz Szałajko*, sekretarz — Kazimiera Śmigielska, komisja wydawnicza — Edward Młynarczyk* i Franciszek Kuczera*, członek zarządu — Stanisław Leja*, komisja rewizyjna — Bogumiła Kozakówna i kilku innych. Po trzyletniej kadencji

Józefa Szpileckiego na stanowisku prezesa, w roku 1934 prezesem Koła został wybrany Kazimierz Szałajko, który pełnił tę funkcję znowu przez trzy kolejne kadencje, tj. do roku 1936. Zastępcami prezesa w pierwszej kadencji byli Edward Młynarczyk i Franciszek Kuczera, w następnych Stanisław Leja i Józef Jarymowicz. Pozostałe funkcje w Zarządzie Koła pełnili: Tamara Sozonowiczówna* — sekretarz, Janina Pokornówna* — skarbnik, Feliks Barański* i Józef Jakubowicz — bibliotekarze, ponadto Kazimiera Śmigielska, Izydor Golenia*, Anna Potocka, Antoni Opolski*, Maria Soboniówna i inni. Zarząd Koła w tym okresie składał się w przeważającej liczbie z matematyków, bo tylko Edward Młynarczyk i Franciszek Kuczera studiowali fizykę, a Antoni Opolski astronomię. Kuratorem Koła był wówczas prof. Stanisław Loria.

Działalność Koła w tym trzyletnim okresie rozwijała się w kilku kierunkach. Przede wszystkim wzbogacono i unowocześniono bibliotekę, zaopatrując ją w wiele nowych pozycji zarówno polskich, jak i zagranicznych. Sytuacja na rynku księgarskim polskim znacznie się poprawiła. Książki jednak były drogie, więc trzeba było starać się o subwencje. Dzięki poparciu kuratora Koła prof. Stanisława Lorii i bardzo przychylnemu stosunkowi ówczesnych rektorów, prof. Romana Longchamps de Berier, ks. prof. Adama Gerstmana, prof. Jana Czekanowskiego, prof. Stanisława Kulczyńskiego, prezes Koła miał możność osobiście przedstawiać potrzeby Koła i uzyskiwał nawet dość znaczne subwencje przeznaczone wyłącznie na zakup książek do bibliotek. Sprowadzano je również z zagranicy — z Niemiec (Springer, Teubner, Goeschen'sche Verlagshandlung) i z Francji (Gauthier-Villars). Komisja biblioteczna działała bardzo energicznie dzięki między innymi dużemu zaangażowaniu w sprawy biblioteki Feliksa Barańskiego i prezesa Koła. Liczba pozycji w bibliotece wzrosła w ciągu trzech lat z ponad 300 do ponad 1000, przy czym biblioteka była w roku 1937 w posiadaniu bardzo wielu cennych i drogich książek. Tak znaczny wzrost dorobku zawdzięczało Koło również temu, że niektóre wydawnictwa, jak *Monografie Matematyczne*, Kasa im. Józefa Mianowskiego, *Mathesis Polska*, dawały rabaty lub przysyłały swoje wydawnictwa w prezencie. Przykładem może być otrzymana za darmo *Analiza* Hardy'ego oraz kilka egzemplarzy Traiss-Thibaut, *Géométrie analytique*.

Komisja wydawnicza nie wydała w tym czasie żadnego skryptu. Ze stenogramu Kazimierza Szałajki i sporządzonego przez niego maszynopisu w niemal gotowej do druku postaci wykładów prof. Chwistka miały być opracowane i wydane dwa skrypty: Leon Chwistek, *Podstawy logiki* (z wykładu w roku akad. 1930/31, około 30 stron maszynopisu według dzisiejszych relacji), oraz Leon Chwistek, *Wstęp do logiki symbolicznej* (z wykładu w roku akad. 1931/32, stron około 180). Do wydania tych skryptów jednak nie doszło. Brak własnych wydawnictw skryptowych

Koła można częściowo tłumaczyć spadkiem zainteresowania skryptami wobec wielu nowych pozycji książkowych i być może brakiem chętnych do pisania i opracowania skryptów. Komisja wydawnicza rozprowadzała jednak skrypty z innych uczelni polskich. Można tu wymienić następujące skrypty: Juliusz Rudnicki, *Funkcje analityczne* (Wilno), Stefan Kempisty, *Równania różniczkowe* (Wilno), Antoni Zygmund, *Równania różniczkowe* (skrypt opracowany przez Szpilrajna i Koźniewskiego), Kazimierz Jantzen, *Geometria analityczna* (Wilno), Andrzej Turowicz, skrypty wydane w Krakowie, Stefan Mazurkiewicz, *Analiza* (Warszawa), Stefan Banach, *Mechanika* (w formie rękopisów, bo książka wyszła później). Komisja wydawnicza miała więc, jak i w poprzednim okresie, pełne ręce roboty. Pracowało w niej stale dwóch kolegów, bo silnie rozwijała się sprzedaż komisowa i antykwaryczna. Dochody były znaczne i wszystkie przeznaczano na zakup nowych książek.

Dochody pieniężne Koła przeznaczano również na częściowe finansowanie kursów językowych, których organizacja była nowością w działalności Zarządu. Wobec wciąż jeszcze dotkliwego braku literatury matematycznej w języku polskim i wobec konieczności czytania prac w obcych językach, zorganizowano kursy języków francuskiego i angielskiego, ale w dość ograniczonym i dostosowanym do bieżących potrzeb zakresie (język niemiecki był na ogół znany ze szkoły średniej). Uczono mianowicie zasad gramatyki i składni na tyle, aby móc przystąpić do nauki czytania prac matematycznych. Np. kurs wstępny języka francuskiego prowadził romanista Stanisław Gniadek*, a taki sam kurs języka angielskiego doc. Herman Auerbach, adiunkt Katedry Matematyki A na Uniwersytecie Lwowskim. Natomiast druga część kursu obejmowała poznawanie pojęć, zwrotów i składni używanych w pracach matematycznych. Krótko mówiąc, uczono czytać książki matematyczne we wspomnianych językach na przykładach konkretnych prac czy podręczników. Tę część obu kursów prowadził doc. H. Auerbach, który nie pobierał za to żadnego wynagrodzenia. W ogóle trzeba podkreślić, że stosunek doc. H. Auerbacha do Koła Matematyczno-Fizycznego Studentów UJK był bardzo życzliwy. Opłata za kurs była niewielka, częściowo koszty były pokrywane z funduszu Koła. Wspomniane kursy cieszyły się dużym powodzeniem. Powodzeniem cieszył się również jednorazowy dwutrymestralny wykład geometrii wykreślnej zorganizowany z inicjatywy prezesa Koła w roku akad. 1935/36 dla członków Koła. Wykład ten prowadził (bezinteresownie) prof. Antoni Plamitzer, kierownik Katedry Geometrii Wykreślnej B Politechniki Lwowskiej.

Ożywiła się znacznie akcja „herbatek", które teraz przekształciły się w organizowane na dużą skalę zabawy. Pierwsza z nich odbyła się w karnawale 6 lutego 1935 r. w nowo wybudowanym klubie pocztowców przy ul. Japońskiej. Zabawa, szeroko reklamowana, była na wysokim poziomie

kulturalnym i towarzyskim. Ponieważ frekwencja była duża, a Zarząd Koła opłacał tylko salę i orkiestrę, bo bufet, jak zawsze, był organizowany we własnym zakresie, więc dochód z tej imprezy był znaczny. Przeznaczono go na bibliotekę. Organizacja takiej zabawy wymagała dużego zaangażowania ze strony nie tylko członków Zarządu, ale i innych kolegów. Następne zabawy były nieco skromniejsze, ale odbywały się również w klubie przy ul. Japońskiej. Potem zaczęto urządzać zabawy wspólnie z innymi kołami naukowymi Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego (z Kołem Przyrodników, Chemików) i te odbywały się w hotelu George'a i w salach Kasyna Literacko-Artystycznego.

Wracając do okresu 1934–1936, trzeba stwierdzić, że obroty pieniężne Koła wzrastały i wobec tego zaszła potrzeba bardziej fachowego prowadzenia ksiąg. W tym celu skarbnik Koła Janina Pokornówna specjalnie nauczyła się prowadzić księgę kasową, tzw. amerykankę, którą zastosowano, jak w jakimś większym przedsiębiorstwie. Również „fachową" sekretarką była Tamara Sozonowicz, która świetnie pisała na maszynie, a ta umiejętność nie była wówczas zbyt rozpowszechniona. Najważniejsze agendy Koła — sekretariat, kasa, komisja wydawnicza i biblioteka — działały bez zarzutu.

Rozwijaniu życia naukowego i towarzyskiego Koła sprzyjał szczególnie przyjazny stosunek i zainteresowanie działalnością Koła ze strony pracowników nauki katedr matematyki, a więc profesorów Banacha, Steinhausa i Żylińskiego, docentów Hermana Auerbacha, Stanisława Mazura, Władysława Nikliborca, Władysława Orlicza, Juliusza Schaudera, starszego asystenta Marcelego Starka, młodszych asystentów Jadwigi Bratrówny i Stanisławy Świgostówny. Zastępcą asystenta był od roku 1935 Kazimierz Szałajko. Drugi etat starszego asystenta zajmował doc. Juliusz Schauder, co dowodzi ogromnej szczupłości etatów, gdyż nie było dla niego etatu adiunkta.

Działalnością Koła starano się również zainteresować przebywających w tym czasie we Lwowie na rocznych stażach doktorów matematyki z Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, a mianowicie Mirosława Krzyżańskiego (rok 1935/36) i Józefa Marcinkiewicza (rok 1936/37). Dzięki temu, że w czytelni czasopism, a więc w bezpośrednim sąsiedztwie pomieszczenia Koła, odbywały się nieraz posiedzenia naukowe Polskiego Towarzystwa Matematycznego (Oddziału Lwowskiego), członkowie Koła Mat.-Fiz. mieli możność poznać profesorów Politechniki Lwowskiej, a więc profesora Antoniego Łomnickiego i profesora Włodzimierza Stożka oraz docenta Stefana Kaczmarza, który prowadził wykłady monograficzne dla studentów matematyki Uniwersytetu. Częstym gościem Zarządu był prof. Żyliński, ponieważ jego gabinet niemal sąsiadował z lokalem Koła, oraz prof. Banach.

W roku 1929 ukazał się pierwszy tom *Studia Mathematica*. Członkowie Koła i jego Zarządu dość wcześnie włączyli się do pomocy przy załatwianiu spraw administracyjnych związanych z wydawnictwem, kolportażem, sprzedażą, wymianą krajową i zagraniczną tego czasopisma, z prowadzeniem ksiąg kasowych, katalogowaniem itd. W początkowym okresie pomoc ta była dorywcza, a od roku 1935 sprawy te po Ludwiku Sternbachu w całości objął Kazimierz Szałajko*. Wobec znacznego narastania obowiązków, wkrótce do pomocy zgłosiły się Jadwiga Zarzycka* i Janina Pokornówna*. Nawiązano kontakty z uczelniami wielu krajów i dzięki wymianie szybko bogaciła się czytelnia czasopism. W jej pomieszczeniu ustawiano coraz nowe regały, które zapełniały się czasopismami przychodzącymi regularnie z całego niemal świata.

Organizowano jak dawniej wycieczki. Chociaż nie cieszyły się one tak liczną frekwencją jak za poprzednich zarządów, ale odbywały się dość często i miały swoich stałych i wiernych bywalców, do których przede wszystkim zaliczyć trzeba dra Mariana Puchalika, ówczesnego adiunkta Katedry Fizyki Eksperymentalnej Uniwersytetu, Józefa Szpileckiego, starszego asystenta tej Katedry, i Kazimierza Szałajkę. W wycieczkach brał również udział Józef Marcinkiewicz, który żywo interesował się działalnością Koła. Pamiętny był dzień 12 maja 1935 roku, kiedy późnym wieczorem wróciliśmy do Lwowa z wycieczki do pobliskich Winnik i dowiedzieliśmy się, że właśnie w tym dniu umarł Józef Piłsudski.

Koło Matematyczno-Fizyczne Studentów Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie działało nieprzerwanie i mimo zmian jego zarządów akcje zainicjowane przez jeden zarząd były kontynuowane przez następny, który z kolei przekazywał swoje inicjatywy swym następcom. Na rok 1937/38 prezesem Koła został Józef Jarymowicz, a w Zarządzie byli między innymi Andrzej Alexiewicz jako wiceprezes, Tamara Sozonowicz* — sekretarz, Franciszek Kuczera*, Janina Cieszyńska. W tym czasie jednym z członków Koła był wybijający się matematyk Marek Kac*. Na rok 1938/39 prezesem Koła wybrano Andrzeja Alexiewicza, a w jego zarządzie pozostałe funkcje pełnili między innymi Tamara Sozonowicz* (wiceprezes), Józef Kiwała* i Franciszek Kumaszka* (bibliotekarz). Obaj prezesi, Józef Jarymowicz* i Andrzej Alexiewicz*, kontynuowali działalność Koła z poprzednich okresów. Skompletowano wówczas „żółtą serię" wydawnictw Springera, nawiązano znaczniejsze kontakty nie tylko towarzyskie z innymi studenckimi kołami naukowymi.

Działalność Koła Matematyczno-Fizycznego Studentów Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie ustała z dniem 1 września 1939 roku. Do końca tego roku pożyczano jeszcze książki z biblioteki, a od 1 stycznia 1940 roku biblioteka Koła została wcielona do biblioteki Instytutu Matematycznego Uniwersytetu Lwowskiego.

Skorowidz nazwisk

1. Prof. dr Andrzej Alexiewicz (1917–), dyrektor Instytutu Matematyki Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu.
2. Prof. dr Feliks Barański (1915–), dyrektor Instytutu Matematyki Politechniki Krakowskiej.
3. Mgr Zdzisław Dąbrowski (1909–1970), wizytator szkół muzycznych w Kuratorium Rzeszowskim, następnie starszy wykładowca w Katedrze Matematyki na Politechnice Śląskiej w Gliwicach.
4. Dr Bogusława Dohnalek (1910–), po mężu Czyżewska, st. wykładowca w Instytucie Matematyki Politechniki Częstochowskiej.
5. Mgr Szczęsny Gnatowski (1907–), wykładowca fizyki na Uniwersytecie Poznańskim, później w Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu.
6. Prof. dr Stanisław Gniadek, dyrektor Instytutu Filologii Romańskiej na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu.
7. Mgr Izydor Golenia zginął w czasie wojny.
8. Mgr Józef Jarymowicz (1914–), dyrektor Departamentu Finansowego Ministerstwa Górnictwa.
9. Mark Kac (1914–), profesor Cornell University (Ithaca, N. Y.), a następnie Rockefeller University w Nowym Jorku.
10. Józef Kiwała (1910–), samodzielny pracownik naukowy matematyki na Politechnice Świętokrzyskiej w Kielcach.
11. Mgr Bogumiła Kozak (1911–), pracownik banku we Wrocławiu.
12. Doc. dr Franciszek Kuczera (1912–), dyrektor Instytutu Fizyki Politechniki Śląskiej w Gliwicach.
13. Dr Franciszek Kumaszka (1912–), docent w Instytucie Fizyki Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrzu-Rokitnicy.
14. Dr Stanisław Leja (1911–), profesor matematyki na Uniwersytecie Kalamazoo w Stanie New Jersey w USA.
15. Prof. dr Stanisław Loria (1883–1958), kierownik Katedry Fizyki na Uniwersytecie Wrocławskim, a następnie na Uniwersytecie Poznańskim.
16. Prof. dr Edward Marczewski (1907–1976), profesor matematyki na Uniwersytecie Wrocławskim, rektor tego Uniwersytetu.
17. Dr Bolesław Matuła (1908–1973), docent w Katedrze Fizyki Politechniki Śląskiej w Gliwicach.
18. Prof. dr Józef Meder (1905–1975), dyrektor Instytutu Matematyki Politechniki Szczecińskiej.
19. Edward Młynarczyk (1911–1970), pracownik naukowy Katedry Fizyki Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrzu-Rokitnicy.
20. Prof. dr Antoni Opolski (1913–), profesor astronomii na Uniwersytecie Wrocławskim.
21. Dr Franciszek Petela (1904–), matematyk, dyrektor Liceum Samochodowego w Gliwicach.
22. Mgr Janina Pokorny (1914–), po mężu Szałajkowa, starszy wykładowca w Instytucie Matematyki Politechniki Śląskiej w Gliwicach.
23. Mgr Jan Przemski (1908–1980), pracownik naukowy „Prosynchem" w Gliwicach i starszy wykładowca matematyki na Politechnice Śląskiej w Gliwicach.
24. Prof. dr Marian Puchalik (1905–1978), kierownik Katedry Fizyki Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrzu-Rokitnicy.

25. Prof. dr Eugeniusz Rybka (1898–), profesor astronomii na Uniwersytecie Wrocławskim i na Uniwersytecie Jagiellońskim.
26. Helena Sadowska (1911–), po mężu Opolska, lektor języka rosyjskiego na Uniwersytecie Wrocławskim.
27. Mgr Tamara Sozonowicz (1914–), po mężu Komarowska, nauczycielka matematyki w liceum w Nowej Rudzie i w Niepołomicach.
28. Doc. Kazimierz Szałajko (1912–), kierownik Katedry Matematyki C Wydziału Górniczego, a ostatnio dyrektor Instytutu Matematyki Politechniki w Gliwicach.
29. Mgr Władysław Szombara (1909–), matematyk, dyrektor banku w Sanoku.
30. Dr hab. Józef Szpilecki (1906–), docent w Instytucie Fizyki Politechniki Śląskiej w Gliwicach.
31. Prof. dr Walenty Szpunar (1904–), profesor geodezji na Politechnice Warszawskiej.
32. Mgr Lubomira Troszkiewicz (1909–), po mężu Matulowa, nauczycielka matematyki i wicedyrektorka Liceum Ogólnokształcącego w Gliwicach.
33. Doc. dr Adam Wachułka (1909–), docent w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie.
34. Dr Jadwiga Zarzycka (1919–), po mężu Pawłowska, adiunkt w Instytucie Matematyki Politechniki Krakowskiej.
35. Prof. dr Włodzimierz Zonn (1905–1975), profesor astronomii na Uniwersytecie Warszawskim.